

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 669/2015-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. januára 2016 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészáros (sudca spravodajca) prerokoval prijatú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Urbánkom, Advokátska kancelária, Mlynárska 19, Košice, pre namietané porušenie čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 a čl. 28 Listiny základných práv a slobôd, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Stará Ľubovňa sp. zn. 7 Nt 5/2014 z 11. septembra 2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Stará Ľubovňa v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Nt 5/2014 p o r u š i l základné právo [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Okresného súdu Stará Ľubovňa č. k. 7 Nt 5/2014-102 z 11. septembra 2014 z r u š u j e a v e c v r a c i a n a ďalšie konanie.

3. [REDACTED] p r i z n á v a úhradu trov právneho zastúpenia v sume 355,72 € (slovom tristopäťdesiatpäť eur a sedemdesiatdva centov), ktorú j e Okresný súd

Stará Ľubovňa p o v i n n ý vyplatiť na účet advokáta JUDr. Jozefa Urbánka, Advokátska kancelária, Mlynárska 19, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 669/2015-13 z 22. októbra 2015 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 a čl. 28 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Stará Ľubovňa (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 7 Nt 5/2014 z 11. septembra 2014.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ v podaní zo 7. decembra 2015 a okresný súd vo vyjadrení z 18. novembra 2015 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol ako advokát sídliaci v Bardejove opatrením okresného súdu sp. zn. 0 Tp 1/2014 z 2. januára 2014 ustanovený za obhajcu obvinenému [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], okres Stará Ľubovňa (ďalej len „obvinený“). Uznesením okresného súdu č. k. 7 Nt 5/2014-35 z 12. mája 2014 bola trestná vec obvineného pre prečin marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 345 ods. 1 písm. d) Trestného zákona právoplatne ukončená. Podaním zo 4. júna 2014 sťažovateľ vyúčtoval okresnému súdu trovy nutnej obhajoby, paušálnu náhradu a náhradu cestovných výdavkov v celkovej sume 256,43 €.

Uznesením vyššieho súdneho úradníka okresného súdu č. k. 7 Nt 5/2014-95 z 23. júna 2014 bola sťažovateľovi priznaná celkom suma 125,51 €. Nebola mu priznaná cestovná náhrada za použitie osobného motorového vozidla a náhrada za stratu času stráveného na ceste zo sídla sťažovateľa v Bardejove do Starej Ľubovne a späť 12. mája 2014 na účely účasti sťažovateľa ako ustanoveného obhajcu na verejnom zasadnutí okresného súdu vo výške 79,05 € vrátane pomernej časti dane z pridanej hodnoty. Podľa názoru vyššieho súdneho úradníka okresného súdu tieto náhrady spojené s účasťou na úkonoch právnej služby vykonávaných v mieste sídla súdu, ktorý obhajcu ustanovil, priznať nemožno. Inak nebolo nepriznanie náhrady právne zdôvodnené.

V podanej sťažnosti sťažovateľ namietal nezákonnosť a nepreskúmateľnosť uznesenia pre absenciu právneho zdôvodnenia, keďže v uznesení sa necituje konkrétne ustanovenie príslušného právneho predpisu, na základe ktorého bolo rozhodnuté, s tým, že ustanovenia, na ktoré sa okresný súd odvoláva, majú tak z gramatického, ako aj systémového a logického pohľadu opačný charakter.

Uznesením samosudkyne okresného súdu č. k. 7 Nt 5/2014-102 z 11. septembra 2014 (v sťažnosti nesprávne uvedené z 11. septembra 2017, pozn.) bola sťažnosť zamietnutá. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 11. septembra 2014. Podľa názoru samosudkyne okresného súdu argumentácia napadnutého uznesenia je správna s tým, že pravidlá pre priznanie odmeny boli dohodnuté v obvode Krajského súdu v Prešove na základe záverov z porady predsedov súdov konanej 17. októbra 2014 a 14. marca 2014. Ani uznesenie o sťažnosti nemá právne zdôvodnenie a obsah ustanovenia § 17 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytnutie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „tarifa“) je nahradený závermi z porady predsedov súdov.

Na základe uvedeného považuje sťažovateľ za preukázané, že okresný súd tak uznesením z 23. júna 2014, ako aj uznesením z 11. septembra 2014 rozhodol v rozpore s ustanovením § 17 ods. 1 tarify v znení účinnom od 1. júla 2013. Okresný súd ani v jednom z vydaných uznesení neuviedol, na základe akého právneho predpisu rozhodol o nároku sťažovateľa tak, že mu nepriznal náhradu cestovného a náhradu za stratu času, za vykonaný

úkon spočívajúci v účasti na verejnom zasadnutí okresného súdu 12. mája 2014, teda v mieste, ktoré nie je sídlom sťažovateľa ako advokáta. Preto obe uznesenia sú podľa sťažovateľa nepreskúmateľné a uznesenie z 11. septembra 2014 dokonca právnu kvalifikáciu nahrádza dohodnutými pravidlami priznávania odmien v zmysle záverov z porady predsedov súdov.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Okresný súd v Starej Ľubovni uznesením č. k. 7Nt 5/2014-95 zo dňa 23.6.2014 a uznesením č. k. 7Nt 5/2014-102 zo dňa 11.9.2017 o odmene a náhradách ustanoveného obhajcu v konaní vedenom pod sp. zn. 7Nt 5/2014 porušil právo v ustanovení § 17 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytnutie právnych služieb v znení účinnom od 1. júla 2013 sťažovateľa [REDAKOVANÉ], advokát, [REDAKOVANÉ], na to, aby jeho nárok na náhradu cestovného a náhrady za stratu času mu bol spravodlivo prejednaný nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde Slovenskej republiky, zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo domáhať sa ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom súde, zaručené čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo na spravodlivú odmenu za prácu, zaručené čl. 28 Listiny základných práv a slobôd a právo každého človeka na spravodlivé a priaznivé pracovné podmienky, zaručené v čl. 7 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach.

Uznesenie č. k. 7Nt 5/2014-95 zo dňa 23.6.2014 a uznesenie č. k. 7Nt 5/2014-102 zo dňa 11.9.2017 o odmene a náhradách ustanoveného obhajcu Okresného súdu v Starej Ľubovni zrušuje a vec mu vracia na nové konanie a rozhodnutie.“

Z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu sp. zn. Spr 66/2015 z 18. novembra 2015 doručeného ústavnému súdu 24. novembra 2015 vyplýva, že trvá v celom rozsahu na odôvodnení napadnutého uznesenia s tým, že spôsobom a dôvodmi tohto uznesenia je okresný súd viazaný.

Z repliky právneho zástupcu sťažovateľa zo 7. decembra 2015 doručenej ústavnému súdu 9. decembra 2015 vyplýva, že sťažovateľ trvá na sťažnosti s tým, že nie je jasné, na akom základe bol okresný súd oprávnený rozhodovať o nárokoch sťažovateľa nie podľa tarify ako všeobecne záväzného právneho predpisu, ale podľa záverov z porady vedenia Krajského súdu v Prešove. Požaduje priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v celkovej výške 355,73 €.

II.

Z uznesenia vyššieho súdneho úradníka okresného súdu č. k. 7 Nt 5/2014-95 z 23. júna 2014 vyplýva, že sťažovateľovi bola priznaná odmena celkom vo výške 125,51 €. Čo sa týka cestovnej náhrady a náhrady za stratu času v súvislosti s cestou uskutočnenou zo sídla sťažovateľa v Bardejove do Starej Ľubovne a späť 12. mája 2014 na účely účasti na verejnom zasadnutí okresného súdu v celkovej výške 79,05 €, túto nebolo možné priznať. Sťažovateľ ako obhajca bol zapísaný do zoznamu advokátov, ktorých možno ustanoviť za obhajcov v zmysle Trestného poriadku pre daný súd, na základe jeho dobrovoľnej a výslovnej žiadosti v zmysle § 87 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“). Ak sa dá do zoznamu dobrovoľne zapísať advokát, ktorý má sídlo mimo sídla daného súdu, nemožno mu priznať náhradu cestovných výdavkov, ale ani náhradu za stratu času v súvislosti s úkonmi vykonávanými v mieste sídla súdu, ktorý ho ustanovil, pretože by išlo o ničím neodôvodnené a nedôvodné navýšenie trov trestného konania. Takémuto obhajcovi patrí preto popri odmene a náhrade za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné náhrada cestovných výdavkov a náhrada za stratu času len v súvislosti s úkonmi vykonávanými mimo miesta sídla daného súdu, a to za rovnakých podmienok ako v prípade ustanovených obhajcov majúcich sídlo priamo v mieste sídla daného súdu.

Z uznesenia samosudkyne okresného súdu č. k. 7 Nt 5/2014-102 z 11. septembra 2014 vyplýva, že ním bola zamietnutá sťažnosť podaná sťažovateľom proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu č. k. 7 Nt 5/2014-95 z 23. júna 2014. Podľa názoru samosudkyne okresného súdu náhradu cestovných výdavkov a náhradu za stratu

času v spojení s účasťou obhajcu na úkonoch právnej služby vykonávaných v mieste sídla súdu, ktorý obhajcu na povinnú obhajobu ustanovil, priznať nemožno. Obhajca je do zoznamu advokátov, ktorých možno ustanoviť za obhajcov v zmysle Trestného poriadku pre daný súd, zapisovaný dobrovoľne a na výslovnú žiadosť (§ 87 ods. 1 zákona o advokácii). Ak sa dá do zoznamu dobrovoľne zapísať advokát, ktorý má sídlo mimo sídla daného súdu, nemožno mu priznať náhradu cestovných výdavkov, ale ani náhradu za stratu času pri úkonoch vykonávaných v mieste sídla súdu, ktorý ho ustanovil, pretože by išlo o ničím neodôvodnené a nedôvodné navýšenie trov trestného konania. Takémuto obhajcovi patrí preto popri odmene a náhrade výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné náhrada cestovných výdavkov a náhrada za stratu času len v súvislosti s úkonmi vykonávanými mimo miesta sídla daného súdu, a to za rovnakých podmienok ako tým ustanoveným obhajcom, ktorí majú sídlo priamo v mieste sídla daného súdu. Tieto pravidlá priznávania odmien boli dohodnuté v zmysle záverov z porady predsedov súdov 17. októbra 2013 a 14. marca 2014.

Z prípisu Slovenskej advokátskej komory sp. zn. 7/2015-dr.K1/Ro z 8. septembra 2015 doručeného ústavnému súdu 16. septembra 2015 v reakcii na dopyt ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľ bol 1. januára 2004 zapísaný do zoznamu advokátov, ktorých súd môže ustanoviť za obhajcov ex offo v pôsobnosti Okresného súdu Bardejov.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže

zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Podľa názoru sťažovateľa okresný súd odmietnutím jeho požiadavky na priznanie cestovnej náhrady a náhrady za stratu času v súvislosti s cestou z jeho sídla v Bardejove do Starej Ľubovne a späť 12. mája 2014 na účely účasti na verejnom zasadnutí okresného súdu v celkovej výške 79,05 € porušil jeho označené práva podľa ústavy, listiny a dohovoru, keďže rozhodol celkom bez opory v príslušných právnych predpisoch.

Okresný súd považuje uznesenie za správne, a to s poukazom na to, že sťažovateľ bol zapísaný dobrovoľne a na vlastnú výslovnú žiadosť do zoznamu advokátov, ktorých možno ustanoviť za obhajcov v zmysle Trestného poriadku pre daný súd. Z tohto dôvodu mu nebolo možné požadované náhrady priznať. V opačnom prípade by išlo o ničím neodôvodnené a nedôvodné navýšenie trov trestného konania. Toto pravidlo priznávania odmien bolo dohodnuté v zmysle záverov z porady predsedov súdov konaných 17. októbra 2013 a 14. marca 2014.

Podľa § 87 ods. 1 zákona o advokácii komora vedie zoznam advokátov, ktorých môže predseda senátu alebo sudca ustanoviť za obhajcov podľa osobitného predpisu. Komora zapíše alebo vyčiarkne advokáta z tohto zoznamu na jeho žiadosť. Komora zasiela pravidelne tento zoznam okresným súdom, krajským súdom a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky.

Podľa § 17 ods. 1 tarify pri úkonoch právnej služby vykonávaných v mieste, ktoré nie je sídlom advokáta, za čas strávený cestou do tohto miesta a späť patrí advokátovi náhrada za stratu času vo výške jednej šesťdesiatiny výpočtového základu za každú aj začatú polhodinu.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Z pohľadu ústavného súdu treba zo skutkového hľadiska zdôrazniť, že sťažovateľ bol 1. januára 2004 zapísaný do zoznamu advokátov, ktorých súd môže ustanoviť za obhajcov ex offo, v pôsobnosti Okresného súdu Bardejov. Sťažovateľ sa teda z vlastnej iniciatívy neuchádzal o možnosť poskytovať obhajobu ex offo aj v obvode niektorého iného súdu. Tým menej mohol prejaviť vôľu poskytovať obhajobu ex offo v obvode niektorého iného súdu bez nároku na náhradu cestovného a straty času.

Možno urobiť záver, že bez výslovného prejavu vôle zo strany sťažovateľa poskytovať obhajobu ex offo mimo obvodu Okresného súdu Bardejov a bez nároku na príslušné náhrady neprichádza do úvahy uprieť mu nárok na náhradu cestovných výdavkov a straty času. Výklad, ku ktorému okresný súd dospel, je v jednoznačnom rozpore s ustanovením § 87 ods. 1 zákona o advokácii a § 17 ods. 1 tarify, a je preto arbitrárny, resp. zároveň aj ústavne neudržateľný.

Vzhľadom na dosiaľ uvedené úvahy došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Znamená to zároveň, že už nie je potrebné osobitne sa zaoberať namietaným porušením čl. 28 listiny.

Treba tiež dodať, že záujem okresného súdu na nenavyšovaní výdavkov na nutnú obhajobu možno riešiť len tým, že ustanovovaní budú iba advokáti zapísaní v zozname s pôsobnosťou pre obvod okresného súdu.

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vec vrátiť na ďalšie konanie.

Na základe citovaných ustanovení ústavný súd zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 7 Nt 5/2014-102 z 11. septembra 2014 a vec vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

Sťažovateľ požadoval náhradu trov právneho zastúpenia advokátom vo výške 355,73 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi odmenu za 2 úkony právnych služieb advokáta v roku 2015 (prevzatie a príprava zastupovania a replika na vyjadrenie predsedníčky

okresného súdu) po 139,83 €, režijný paušál 2 x 8,39 €, ako aj daň z pridanej hodnoty 59,28 €. Priznal celkom sumu 355,72 € (bod 3 výroku nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 časť vety pred bodkočiarkou ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. januára 2016